

вані запитання. На етапі узагальнення та систематизації знань ми використали прийом «Хто більше і швидше» (кожна група по черзі дістає аркуші з написаними літерами, з яких потрібно скласти якнайбільше назв лікарських рослин) та прийом «Чарівний мішечок» (у мішечках знаходяться лікарські рослини, за зовнішнім виглядом, запахом потрібно впізнати і назвати рослину), розв'язували кросворд «Заморочки з бочки» та виконували самостійну роботу з гербарними зразками лікарських рослин.

Цікавою та перспективною формою є проведення віртуальних екскурсій (наприклад, у колекцію лікарських рослин [3]) та організація проектної діяльності школярів.

Література

1. Бершадська Л. Лікарські рослини. Екскурсія на шкільну навчально-дослідну ділянку / Л. Бершадська, В. Богданова // Біологія. Шкільний світ. — 2011. — № 10 (658). — С. 11–13.
2. Виховна година «Подорож у світ лікарських рослин» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://kuchka.info/vyhovna-hodyna-na-temu-podorozh-u-svit-likarskyh-roslyn.html>> — Загол. з екрану. — Мова укр.
3. Колекція лікарських рослин Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbg.kiev.ua/collections_expositions/index.php?SECTION_ID=237> — Загол. з екрану. — Мова укр.
4. Макарова Л. Вивчення лікарських рослин у школі / Л. Макарова // Біологія. Шкільний світ. — 2012. — № 5 (689). — С. 14–17.
5. Носаль М.А. Лікарські рослини в природі. Книга перша / М.А. Носаль, Ш.М. Носаль. — Житомир: «Полісся», 1991. — С. 5–6.
6. Постернак Н.О. Стимулювання пізнавального інтересу учнів до біології: Навч. посіб. / Н.О. Постернак. — К.: Генеза, 2006. — 114 с.
7. <http://nenc.gov.ua/379.html>

ПИТАННЯ БІОЕТИКИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ

Шилова Н.В.

Глухівська загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів імені М.І. Жужоми

Нині людство усвідомило, що досягти істинного прогресу без високої моралі, дотримання моральних норм та правил неможливо. Вони вкрай важливі не тільки для захисту кожної окремої живої істоти, але й самого життя на Землі як загальнопланетарного явища.

Біоетика, тобто етика життя — це розділ прикладної етики, філософської дисципліни, що вивчає проблеми моралі стосовно людини та всього живого. Вона визначає, які дії, спрямовані прямо чи опосередковано на об'єкт живої природи, з моральної точки зору є можливими, а які неприпустимі.

Етичність сучасного суспільства стає ознакою його цивілізованості.

«Батьком» сучасної біоетики вважають великого гуманіста Альберта Швейцера, який уперше висловив думку про те, що людина несе відповідальність перед усіма живими істотами. Науковець стверджував, що високоморальною та етично вихованою людиною може вважати себе тільки тоді, коли вона буде поважати будь-яке життя й приходити йому на допомогу при першій потребі.

А.Швейцер говорив: «Помилкою всіх існуючих етик було те, що вчені розглядали ставлення людини до людини, коли в дійсності мова йде про те, як людина ставиться до всього, що її оточує. Етика — це відповідальність за все живе»

Біоетика як наука про етичне ставлення до всього живого розглядає

проблеми взаємовідносин людей (наприклад, проблему біотехнології — маніпулювання людським матеріалом), проблеми взаємозв'язку людини з тваринами (поводження з тваринами, форми їх використання, права людини у ставленні до тварин, її обов'язки перед ними), зв'язок людини з рослинами.

В Україні існує чимало морально-етичних проблем, пов'язаних із ВІЛ-інфекцією та СНІДом, медичним втручанням в репродукцію людини (екстракорпоральним заплідненням, сурогатним материнством, абортами, стерилізацією, контрацепцією, пренатальною діагностикою), трансплантологією, тканинною та генетичною інженерією (використанням трансгенних організмів, використанням з лікувальною метою стовбурових клітин та ембріональних тканин), евтаназією, біометричними паспортами, збереженням флори та фауни.

Зараз перед школою стоїть завдання гуманізації освіти та виховання, посилення уваги до формування в підростаючого покоління етичного, гуманного ставлення до живих організмів.

Завдання, що стоять перед учителем у вихованні гуманної особистості:

1. Сформувати емоційне, зацікавлене ставлення до питань захисту життя на Землі, гуманного ставлення до тварин і рослин.
2. Створити умови для морального виховання на уроках і в позаурочний час шляхом формування етичного ставлення до навколишнього світу.
3. Виховувати почуття відповідального ставлення до іншої живої істоти, співпереживання, емпатію, альтруїзм.
4. Долучати учнів до осмислення етичних, правових норм, цінностей, ідеалів і правил, що стосуються культури спілкування як із живими істотами, так і в галузі міжлюдських стосунків.
5. Сприяти засвоєнню норм і правил екологічної етики, навчити давати етичну оцінку науковим фактам, експериментам, «проблемним питанням» сьогодення, виховувати відповідальність за людське життя навіть у зародковому стані.

При вивченні біології людини в 9 класі на уроках можуть бути розглянуті наступні біоетичні питання:

Тема	Біоетичні питання
Вступ. Організм людини як біологічна система	Чи існують «вищі» та «нижчі» раси? Чи можна виправдовувати неонацизм? Чи маємо право насміхатися над людиною з вадами постави? (Сколіоз, лордоз, кіфоз, клишоногість). У чому полягає злочинність та аморальність «чорної» трансплантології?
Кров і кровообіг	У чому має проявлятися толерантне ставлення до ВІЛ-інфікованих? Гемофілія — приреченість? Донор — від лат. <i>Dono</i> — дарую. Коли ціна людського життя — знання правил? (Зупинка кровотечі, непрямий масаж серця).
Дихання	Чому паління — це не тільки шкідлива звичка й безвідповідальність, але й злочин?
Живлення й травлення	Що робити, коли «не такий, як усі»? (Проблема ожиріння)
Ендокринна система	Чому відкриття інсуліну можна вважати альтруїзмом в науці?
Статева система	Штучне запліднення — вирішення проблеми безпліддя? «Щоденник ненародженої дитини»: почути й зрозуміти. Коли починається людське життя? Статеві збочення — вигадка чи реальність? Евтаназія — добро чи зло?
Нервова система	Наркозалежність — це проблема однієї людини чи суспільства?
Сенсорні системи	Як допомогти адаптуватися в суспільстві людині з обмеженими можливостями?

Отже, біоетика знаходиться на стиці двох дисциплін: біології та етики. Тож особливого значення набувають біоетичні питання, що дозволяють, не знижуючи науковості викладання предмету, «гуманізувати» біологію, доповнити навчальний матеріал елементами етики.

Література

1. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Біологія 7-11 класи. К.: Ірпінь: Перун, 2005.
2. Покась В.П. Біоетика. Навчальний посібник для загальноосвітніх закладів різних типів В.П. Покась, О.І. Плиська, Я.С.Фруктова / За редакцією Я.С. Фруктової. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. — 114 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ В УЧНІВ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ УЧИЛИЩ

Шмаровоз І.Я.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Актуальність. Національна доктрина розвитку освіти та Концепції 12-річної середньої загальноосвітньої школи ставлять перед навчальними закладами завдання формувати освічених, компетентних, моральних і практичних людей, здатних до співпраці та міжкультурної взаємодії, відповідальних за долю країни, її соціально-економічний добробут [5]. Виконання таких завдань актуалізує проблему формування в учнів професійних училищ природничих знань — основи системи наукових знань, та потребує створення освітнього середовища, у якому знання виступають не стільки метою навчання, скільки засобом саморозвитку особистості, здатної орієнтуватися в інформаційному просторі, презентувати та використовувати отримані знання.

Аналіз психолого-педагогічної літератури та навчально-педагогічна практика свідчать про суперечність між потребами суспільства якісної освіти та існуючими методиками формування біологічних понять в сучасних професійних навчальних закладах.

Мета статті — наукове обґрунтування методики формування біологічних понять в учнів професійних училищ кулінарного профілю та виявлення її педагогічної ефективності.

Аналіз досліджень. Питаннями формування біологічних знань були предметом досліджень М.М. Верзіліна [1], Б.В. Всесвятського [2], І.Д. Зверев [3], Б.Д. Комісарова [4], А.А.В. Степанюк [7], С.Д. Рудишина [6], Д.І. Трайтака та ін. Автори здійснили класифікацію природничо-наукових знань, дослідили етапи та загальні умови їх формування в учнів загальноосвітніх навчальних закладів, професійних училищ та вищих навчальних закладів.

Методичні основи формування біологічних понять стали предметом дисертаційних досліджень вітчизняних (О.А. Цуруль (2003)) та зарубіжних учених (Н.Д. Андреева (1992), Л.П. Вікторова (1990), Є.Б. Жадобко (1990), Т.В. Іванова (1999), М.В. Полякова (1992), Н.З. Смирнова (1990), О.А.Шклярора (1991)). На основі аналізу досліджень маємо підстави стверджувати, що систематична робота з біологічними термінами під час формування понять в учнів у курсі біології вищого професійного училища не була предметом спеціальних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводилося з 2013 по 2014 рік на базі ДНЗ «Глухівське вище професійне училище». У ньому брали участь 52 учні двох груп 24«Кухар. Кухар-кондитер» та 23 «Електрогазозвар-